

AZƏRBAYCAN

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI MİLLİ MƏCLİSİNİN ORQANI

№ 172 (9051) BAZAR, 14 avqust 2022-ci il

Qəzetin əsası 1918-ci ildə qoyulmuşdur

www.azerbaijan-news.az

KİFAYƏTDİR!

İlham Əliyev xəbərdarlıq etdi ki, bir daha tərribat olarsa, hansısa bəyanat, kiminsə açıqlaması və ya telefon zəngi "dəmir yumruğu" u durdura bilməyəcək

"Qisas" əməliyyatı Ermənistanı bir daha göstərdi ki, bizi heç kim və heç nə deyənə bilməz, nə kiminsə bəyanatı, nə kiminsə açıqlaması, nə hansısa telefon zəngi. Heç nə və heç kim.

Bunu Azərbaycan xalqı yaxşı bilir. İkinci Qarabağ müharibəsi bunu göstərmişdir. Əminəm ki, qarşı tərəf də bunu bilir. Sadəcə olaraq, hərənbir bunu unudur. Ona görə bax bu faciəvi hadisələr baş verir".

Müzəffər Sərkərdə kimi məğlub Ermənistanı dəfələrlə xəbərdarlıq edən, onlara düşükləri acınacaqlı durumdan çıxış yolu göstərən və sülh müqaviləsinin imzalanması ilə bölgədə təhlükəsizliyin təminatını istəyən İlham Əliyev bu kəskin bəyanatı ilə bir daha düşmənin, revanşist qüvvələrin canına

vəlvələ saldı. Çünki Ermənistanı yaxşı bilirlər ki, İlham Əliyev bütün vədlərinə sadıq lider kimi sosləndirdiyi bütün bəyanatları, verdiyi sözü qısa zamanda reallığa çevirən qətiyyətli komandandır.

Avqustun 12-də Basqal qəsəbəsində Azərbaycan Televiziyasına müsahibəsində Prezident bir daha Ermənistan rəhbərliyinə xəbərdarlıq etdi, Qarabağda yaşayan ermənilərə isə çıxış yolu göstərdi.

İndi seçim Qarabağda yaşayan ermənilərdədir. Ya, gətikcə uçuruma yuvarlanan məğlub Ermənistanın vətəndaşlığında qalıb Azərbaycan torpaqlarından getməli, ya da qalib dövlətin vətəndaşlığını qəbul edib ölkəmizin ərazisində yaşamaqlıdır...

Proqnozlar doğrulur

İlin əvvəlindən ötən 7 ay ərzində əsas kapitalla 7 milyard 301,7 milyon manat məbləğində, yaxud 2021-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 0,1 faiz çox vəsait yönəldilmişdir. Neft-qaz sektoruna yatırılmış investisiyaların həcmi 15,5 faiz azalmış, qeyri neft-qaz sektoruna yönəldilən vəsaitin həcmi 12,5 faiz artmışdır. İstifadə olunmuş vəsaitin 4 milyard 492,6 milyon manatı və ya 61,5 faizi məhsul istehsalı, 2 milyard 355,5 milyon manatı (32,3 faizi) xidmət sahələrinə, 453,6 milyon manatı (6,2 faizi) isə yaşayış evlərinin tikintisinə sərf olunmuşdur.

Əsas kapitalla yönəldilmiş vəsaitlərin 5 milyard 427,8 milyon manatını (74,3 faizini) daxili vəsaitlər təşkil etmişdir. Əsas kapitalla yönəldilmiş vəsaitlərin 5 milyard 174,9 milyon manatı (70,9 faizi) bilavasitə tikinti-quraşdırma işlərinin yerinə yetirilməsinə sərf edilmişdir.

Elektrik enerjisi, qaz və buxar istehsalı, bölüşdürülməsi və təchizatı sektorunda istehsalın həcmi 2,2, su təchizatı, tullantıların təmizlənməsi və emalı sektorunda isə 4,8 faiz artmışdır.

İstənilən tərribat Ermənistanı baha başa gələcək

Prezident İlham Əliyev İsmayıl İsmayilov Azərbaycan Televiziyasına verdiyi müsahibədə son günlər Qarabağda baş verən düşmən tərribatı, işğaldan azad edilmiş torpaqlarda görülən yenidənqurma işləri, "Qisas" əməliyyatı və onun nəticələri barədə ictimaiyyətə ətraflı məlumat verdi. Dövlət başçısı həmçinin Qarabağda yaşayan ermənilərə çıxış yolu göstərmiş, Ermənistan rəhbərliyinə kəskin xəbərdarlığını ünvanladı.

İlham Əliyev bəyan etdi ki, Azərbaycan hər zaman şəhidinin qanını yerdə qoymayıb və son "Qisas" əməliyyatı da bunu bir daha təsdiqlədi. Əgər düşmən növbəti tərribata əl atsa, Azərbaycan Ordusunun qarşısını heç bir qüvvə kəsə bilməyəcək.

Ermənilər sülhün tezliklə bərqərar olunması istiqamətində addımlar atmalıdırlar

Siyasi ekspertlər hesab edirlər ki, Azərbaycan Prezidentinin bu xəbərdarlığından hom Ermənistan rəhbərliyi, həm revanşist qüvvələr, həm də Qarabağda yaşayan ermənilər dərs almaldırlar. Əks təqdirdə Azərbaycan öz gücünə istədiyi məsələni həll edəcəkdir. Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin üzvü Arzu Nağıyev bu məsələyə də münasibət bildirdi: "Ali Baş Komandan İlham Əliyev ermənilərə bir daha sosləndi ki, gördüyümüz hər bir işdə beynəlxalq hüquq və normaları hər hansı formada pozmurmuş, bu istiqamətdə işlərimizi davam etdiririk".

O yollar hara, bu yollar hara...

İndi yolumuz da dünyaya nümunədir

Ötən əsrin 90-cı illərində Azərbaycana "Röyter" agentliyinin hansısa Afrika ölkəsindən gələn əməkdaşı Tim Xyüeldən soruşdum ki, oradakı və Azərbaycandakı yollar arasında fərq nədədir? Gül-gül cavab verdi: "Sizdə maşın çalaya düşən kimi o saat tullamb çıxır, Afrikada maşın çalaya düşəndə kəndardan görünür".

70-80-ci illərdə öz aramızda danışırdıq ki, Azərbaycanın nefti özünə qalsaydı, yollarımızı qızıldan çəkərdik. Prezident İlham Əliyevin apardığı islahatlar, sözün əsl mənasında, deməyə imkan verir ki, yollarımız doğru və "qızıl"dan çəkilib. Niyə də belə fikirləşməyə - dünyanın heç bir ölkəsində kəndarası yollara bu qədər vəsait və xüsusi diqqət ayrılsın.

Elə Azərbaycan Prezidentinin avqustun 12-də imzaladığı sənəddə qeyd olunur ki, 10 min nəfər əhalinin yaşadığı 12 yaşayış məntəqəsini birləşdirən Ağsu-Kürdəmir-Bəhmərtəpə (19 km) - Ərbəməhdibay-Dədəli-Qasımboyli-Xəlillli-Mustafalı-Göydəlləki-Təklə-Dəliçay-Qaraqoyunlu-Kəndoba avtomobil yolunun tikintisinə 3,2 milyon manat vəsait ayrılmışdır.

Eyni zamanda işğaldan azad edilmiş torpaqlarda yeni yolların çəkilməsinə xüsusi diqqət ayrılır. Başlanğıcını Hacıqabul-Horadiz-Ağbend-Zəngəzur dəhlizi magistral avtomobil yolundan götürməklə Füzuli, Xocavənd, Xocalı və Şuşa rayonlarını birləşdirən 81,6 kilometr uzunluğa malik Əhmədboyli-Füzuli-Şuşa avtomobil yolunun beynəlxalq magistral normalara uyğun tikintisi sürətlə davam edir.

Büllur qəsrin şahzadəsi - XAN QIZI NATƏVAN

Yaşadığı 65 illik qısa zamanda Xurşidbanu Natəvanın taleyi nə yazıq ki, keşməkeşlərdən uzaq olmamışdı. Atası Mehdiqulu xanın vəfatından sonra yeganə vərsə olan Xurşidbanu çox keçmədən həyatı ilə bağlı daha bir ciddi qərar verməyə məcbur olmuşdu. O, 1850-ci ildə Dağıstan zadəganlarından olan general Xasay xan Usmiyevlə ailə qurmuşdu. Milliyyətə kumik olan Xasay xan Qafqaz canişini Vorontsov-Daşkovun şəxsi yaveri idi. Tərixçilər belə ehtimal edirlər ki, həmin dövrdə xarici və daxili vəziyyətin ciddi surətdə gərginləşməsi ilə əlaqədar xan ailələri üzərində nəzarət gücləndirilmişdi və Xurşidbanu Usmiyevlə izdivaca məcbur edilmişdi. Belə bir ehtimal da var ki, Vorontsovun şəxsi yaveri Xasay bəy Tiflisdə onlara mülk iddialarında kömək göstərmiş və bunun müqabilində Xurşidbanuya evlənməyi təklif edib.

1850-ci ilin payızında Şuşada baş tutan toylarından sonra Xasay bəy Xurşidbanunu Dağıstandakı öz kəndinə, oradan isə Tiflisə apardı.

Afərin, pəhləvanlarımız!

Güleşçilerimiz V İslam Həmrəyliyi Oyunlarını 23 medalla başa vurdular

Dünya güleşçilerimiz V İslam Həmrəyliyi Oyunlarında zəfər estafetini davam etdiriblər. "Konya-2021"də güleş yarışlarının sonuncu günündə qadın və yunan-Roma güleşi üzrə qaliblər müəyyən olmuş.

Qlobal istiləşmə Avropanı çökdürür

Hər bölgə misli görünməmiş quraqlıqdan özünəməxsus şəkildə əziyyət çəkir

İstidən və quraqlıqdan yaranan problemlərdən danışılanda çox vaxt cənub ölkələri yada düşür: İspaniya, Portuqaliya, Fransa, Yunanistan, İtaliya. Bununla belə, Avropanın şimal bölgələri də rekord isti və quraq yaylardan əziyyət çəkir.

Niderland əhalisinin üçdəikisi dəniz səviyyəsindən aşağıda olan bölgələrdə yaşayır. Torpağı sudan qorumaq üçün bəndlər və drenaj sistemləri olmasaydı, Rotterdam və Amsterdam kimi şəhərlər su altında qalardı.

Aylarla yağmayan və rekord quraqlıqdan sonra Malaqa oyaletindəki Vinyuela su anbarı indi cəmi 12 faiz dolub və faktiki olaraq böyük gölməçəyə çevrilib. Bir neçə həftə əvvəl əkin sahələrini suvarmaq üçün su anbarından gələn suyun miqdarını minimuma endirmək məcburiyyətində qalan fermerlər vəziyyətin dramatik olduğunu deyirlər.

KİFAYƏTDİR!

İlham Əliyev xəbərdarlıq etdi ki, bir daha təxribat olarsa, hansısa bəyanat, kiminsə açıqlaması və ya telefon zəngi "dəmir yumruğu"u durdura bilməyəcək

Əvvəli 1-ci sah.

"Qisas" əməliyyatı Ermənistan üçün cəza tədbiri idi

Bu bir həqiqətdir ki, İlham Əliyev müharibədən sonra bütün çıxışlarında Ermənistanı sülh müqaviləsini imzalamağa çağıraraq məğlub ölkənin xeyrinə olan təkliflər səsləndirir, düşdüyü bataqlıqdan çıxış yolu da göstərir. Bununla yanaşı, qalib ölkənin qətiyyətli lideri kimi 10 noyabr üçtərəfli Bəyanatın müddəalarında nəzərdə tutulmuş öhdəlikləri yerinə yetirərək doğru-düzgün əməlini ortaya qoyur.

Lakin müharibədə cəmi 44 günə Azərbaycan qarşısında diz çökməz yalvaran Ermənistan nə öhdəliyini yerinə yetirir, nə də sülh müqaviləsi imzalamağa can atır. Hələ bu azmış kimi təxribatlara da əl ataraq sabitliyi pozub ara qarışdırmağa çalışır. Bu da haqlı olaraq Azərbaycanın ciddi etirazına səbəb olur. Qalib dövlət kimi Azərbaycan baş verən istənilən təxribata adekvat cavab verir. Necə ki, sonuncu "Qisas" əməliyyatı kimi.

Prezident İlham Əliyev müsahibəsində bu məsələyə aydınlıq gətirərək dedi ki, ermənilərin sonuncu təxribatı zamanı Azərbaycan Ordusunun bir şəhid verməsi bu əməliyyatın keçirilməsinə rəvac verib. Hər zaman olduğu kimi şəhidimizin qanı yerdə qalmadı. Yəni, "Qisas" əməliyyatı Ermənistan üçün cəza tədbiri oldu. Azərbaycan şəhidinin qanı düşmənlərə baha başa gəldi və onlar bunu unutmamalıdır. Əgər yenə də buna oxşar təxribat törədilsə, cavab eyni olacaq və heç kim Azərbaycanı mane ola bilməz, heç kim "dəmir yumruğu"u durdura bilməz. "Biz öz torpağımızda istənilən əməliyyatı istənilən zaman apara bilərik. Sadəcə olaraq, "Qisas" əməliyyatının çox təsirli, ancaq qısamüddətli olması onu göstərir ki, bizim gücümüz də yerindədir, eyni zamanda biz yeni müharibə istəmirik. Çünki İkinci Qarabağ müharibəsi gücümüzü göstərdi və biz istədiyimizə hərbi və ondan sonra hərbi-siyasi yollarla nail olduq. Digər arzularımız da çatacağıq, zaman gələndə onlara da çatacağıq".

"Qisas" əməliyyatı təkəş şəhidimizin qisasının alınması məqsədi daşıyırdı. Digər məqsədlər, vəzifələr Ali Baş Komandan kimi İlham Əliyev tərəfindən qarşıya qoyulmuşdu və bütün vəzifələr icra edildi. Ona görə də prinsip etibarilə gələcəkdə Ermənistanın bu vəziyyətlə, yeni realıqla barışması labüddür, çünki başqa yolu yoxdur. Əgər məğlub ölkə bir daha çirkin əməllərindən əl çəkməzsə, bu, onlara çox ağır başa gələcək. Əgər yenə də buna oxşar təxribat təkrarlanarsa, cavab daha da sərt olacaq, ermənilər peşman olacaqlar, daha gur səsə imdad diləyəcəklər.

Azərbaycan sülhün tərəfdarıdır. Artıq Qarabağ münaqişəsi bitib və gələcəyə, regionun təhlükəsizliyinə, inkişafına diqqət yetirməyin vaxtıdır: "Yenə də deyirəm, bizim niyyətimiz yeni müharibə başlamaq deyil. Kifayətdir! Biz istədiyimizə nail olmuşuq. Biz istəyirik ki, erməni silahlı birləşmələri Qarabağı bəhdəfəlik tərk etsin. Bu, Ermənistanın öhdəliyidir, 10 noyabr 2020-ci ildə Ermənistan tərəfindən imzalanmış kapitulyasiya aktında təsbit edilmiş və biz buna nail olacağıq və nail oluruq".

"Səbrimizi sınağa çəkməsinlər!"

Hazırda Azərbaycan Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə öz gücünə yenidənqurma işlərini reallaşdırır. Zəngəzur dəhlizinin açılması istiqamətində çox mühüm layihələr həyata keçirilir. Amma Ermənistan yenə də bu prosesdə özünə gütdüyü öhdəliyi yerinə yetirmir. Müxtəlif bəhanələr gətirərək Azərbaycanı yenə qıçıqlandırır.

İlham Əliyev bildirdi ki, Qarabağda Rusiyanın sülhməramlı qüvvələrinin müvəqqəti yerləşdiyi ərazidə yaşayan yerli ermənilər həmin ərazilərdən çıxmaq üçün Azərbaycandan avqustun sonuna

qədər vaxt istəyiblər: "Laçın şəhərindən, Zabux və Sus kəndlərindən qanunsuz məskunlaşmış insanlar çıxarılmalıdır. Bu, təbiiyyətdir. Onların orada qalması, əslində, hərbi cinayətdir. Çünki o, Cenevrə konvensiyalarının qaydalarına ziddir. İşğalçı ölkə işğal edilmiş torpaqlarda qanunsuz məskunlaşma apara bilməz. Bu, hərbi cinayətdir. Bəlkə də orada yaşayanlar Suriyadan, Livandan gəlmiş ermənilər bunu bilərlər, amma Ermənistan rəhbərliyi bunu yaxşı bilir".

Orada yaşayanların müxtəlif fikirlər səsləndirməsi vəziyyəti yenə də gərginləşdirir. Azərbaycan Prezidenti həmin şəxslərə səslənərək "Yenə də bizim səbrimizi sınağa çəkməsinlər. Öz xoşu ilə oradan çıxıb getsinlər. Haraya gedirlər bizi maraqlandırmır", - deyərək bəyan etdi.

Azərbaycan üzünə götürdüyü öhdəliklərinə sadıqdır. Azərbaycan Laçın yolunu da açdı, digər addımları da öhdəliklər əsasında atıb. Ermənistan isə, sadəcə olaraq, yenə də fitnəkarlıqla məşğuldur. İlham Əliyev də qəti şəkildə bəyan etdi ki, Ermənistanın başqa yolu yoxdur, vaxt uzatmaq bu ölkəyə heç nə verməyəcək. Çünki bölgədə gedən geosiyasi vəziyyət göz qabağındadır. Azərbaycanın həm hərbi, həm iqtisadi, həm də siyasi gücü, çəkisi gündəngünə artmaqdadır. Ermənistan isə faktiki olaraq təkəşdir. Ona görə ki, dünya bu ölkənin haqsız olduğuna şahidlik edir.

Hətta bu vəziyyətdə ola-ola yenə də işğalçı ölkənin Azərbaycana qarşı ərazi iddiası irəli sürməsi gülüştür. İlham Əliyev bütün çıxışlarında bu məsələyə də toxunaraq vurğulayıb ki, Ermənistan ərazi iddialarından əl çəkməlidir. Əgər bu, baş verməzsə, Azərbaycan da ərazi iddiası qaldıra bilər. Ona görə vaxt uzatmaq onlara bir şey verməyəcək.

Qarabağda yaşayan ermənilərin nə statusu, nə müstəqilliyi, nə də ki, hansısa xüsusi imtiyazı olacaq

Prezident müsahibəsində qeyd etdi ki, bu gün Ermənistanla Azərbaycan arasında gedən normallaşma prosesində Qarabağ mövzusu yoxdur. Bu gün danışıqlar masasında hər hansı bir statusdan, ümumiyyətlə, söhbət belə getmir. Müzakirə mövzusu

yalnız Qarabağda yaşayan ermənilərin hüquqları və təhlükəsizliyi məsələsidir.

İlham Əliyevin bu məsələdə mövqeyi ortadadır. Prezident bəyan etdi ki, Qarabağda yaşayan ermənilərin hüquqları da, təhlükəsizliyi də Azərbaycan dövləti tərəfindən təmin ediləcək. Ermənilər də yaxşı bilərlər ki, İlham Əliyev verdiyi vəd, sözün hər zaman arxasında duraraq onu reallığa çevirən liderdir.

Azərbaycan Prezidenti bir daha Qarabağda yaşayan ermənilərə səslənərək bildirdi ki, bu məsələdə düzgün addım atınlar. Çünki onların gələcəyi ancaq Azərbaycan cəmiyyətinə inteqrasiyadan keçir. Başqa cür mümkün deyil: "Əgər Qarabağda kiminsə yenə də, bilmirəm, hansısa populyar naminə, yaxud da ki, indiki, necə deyirlər, kimdənsə qorxduğu üçün hansısa statusdan, müstəqillikdən söhbət apararsa, bilmək lazımdır ki, o, erməni xalqının birinci düşmənidir. Çünki Qarabağda yaşayan ermənilərin nə statusu olacaq, nə müstəqilliyi olacaq, nə də ki, hansısa xüsusi imtiyazı olacaq. Azərbaycan vətəndaşları necə, onlar da elə. Azərbaycan vətəndaşlarının hüquqları necə qorunursa, onları da elə".

Azərbaycan Prezidenti bir daha Ermənistan rəhbərliyinə mesaj göndərərək dedi ki, müharibə artıq bitib və Qarabağ münaqişəsinə son qoyulub. İndi sülh danışıqlarına başlamağın vaxtıdır. Hələ ki qarşı tərəfdən müsbət cavab alınmasa da, Azərbaycan ümid edir ki, tezliklə bu, baş verəcək. Çünki indiki diktə qalib dövlət edir. Azərbaycanın gördüyü işlər isə Ermənistanın da xeyrinə işləyir. Əgər Zəngəzur dəhlizi açılarsa, sülh sazişi bağlanarsa, Ermənistan düşdüyü acınacaqlı vəziyyətdən qurtula, ölkə iqtisadiyyatındakı sürətli tənzümlənməyə doğru dəyişə bilər.

Bir sözlə, İlham Əliyevin qətiyyətli fikirlərindən Ermənistan rəhbərliyi və revanşist qüvvələr dərəcəsi çıxarmalıdır. İstənilən təxribat bu ölkə üçün ağır fəlakət olacaq. Bir də ki, qalib sərəkərdənin söylədiyi kimi, Ermənistan tarixi yenidən yazmaq cəhdlərindən də çəkinməlidir, çünki tarix Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin qüdrətli ordusu tərəfindən artıq yazılıb.

Rəşad BAXŞƏLİYEV,
"Azərbaycan"

İstənilən təxribat Ermənistanına baha başa gələcək

Erməni xalqı bunu nəzərə almalıdır

Əvvəli 1-ci sah.

Prezidentin çıxışındakı əsas məqam isə Laçın şəhəri, Zabux və Sus kəndinə qayıtmaqla bağlı açıqlamalardır: "Məlum məsələdir ki, 10 noyabr bəyanatına uyğun olaraq Laçın dəhlizi alternativ yolla əvəz olunmalıdır, yəni bu, həmin sənədə öz əksini tapıb. Bununla da Rusiyanın sülhməramlı kontingenti yeni yola keçməlidir. Ayın sonuna kimi vaxt verilib. Burada hər hansı revanşist, faşist qüvvələr, Suriya və digər ərazilərdən köçürülüb orada məskunlaşdırılmış şəxslər beynəlxalq hüquq və qanunları pozmuş sayılırlar və onlar ərazini tərk etməlidirlər. Digər vacib mesaj o idi ki, hər bir şəhidimizin qisası alınacaq, bəna görə ciddi əməliyyatlar keçiriləcək. Son "Qisas" əməliyyatı da cəza tədbiri idi. Şəhidimizin qisası alındı və ermənilər itkilər verdi".

Deputat hesab edir ki, ermənilər bundan nəticə çıxarmalıdır. İstər qondarma quruma, istərsə də Ermənistan rəhbərliyinə delimitasiya və demarkasiya, Zəngəzur dəhlizinin açılması ilə bağlı dəfələrlə xəbərdarlıqlar edilərsə də, onlar odla oynayırlar. Ermənilər fikirləşirlər ki, status-kvonu qoruyub saxlaya bilərlər. "Amma belə bir şey yoxdur. Biz qarşıda Böyük qayıdış

gözləyir, bunun üçün ərazilərimizi həm minalardan təmizləməli, həm də sülhü bərqərar etməliyik".

Arzu Nağıyev Prezidentin toxunduğu daha bir məsələyə münasibət bildirdi: "Ermənilərin təxribat törədərək hər hansı əməliyyat keçirdikdən sonra vassalı olduqları dövlətlərdən xahiş etməsi, onlara yalvarması, məhz həmin dövlətlərin Azərbaycana zəngərlərini keçməyəcəklər və onlara kömək etməyəcəklər. Çünki biz öz işimizi görürük".

Deputat vurğulayıb ki, Qarabağda yaşayan ermənilər də özləri üçün nəticə çıxarmalıdır. Birmənalı olaraq hər hansı statusdan söhbət gedə bilməz. Əgər Azərbaycan vətəndaşlığını qəbul edirlərsə, hər hansı ci-nayət törətməyiblərsə, ölkəmizə yaşayan bütün xalqlara hansı münasibət, hansı imtiyazlar varsa, o da olacaq. Lakin digər hər hansı bir məsələ - müstəqillik, xüsusi imtiyaz ola bilməz və olmayacaq. Prezidentin Ermənistan tərəfi, onların tör-töküntüsü olan separatçı dəstələrə xəbərdarlıqları əsasən bundan ibarət idi.

Deputat düşünür ki, bütün bu məsələlərdə beynəlxalq qayda və qanunlar göz önündədir. Hər hansı qanun pozuntusundan söhbət gedə bilməz. Ona görə də ermənilər özləri üçün nəticə çıxarmalı, sülhün tezliklə bərqərar olması istiqamətində addımlar atmalı, 10 noyabr Bəyanatını imzalamaşdı dövlətlər imzalarına hörmətə yanaşmalı, Azərbaycanın haqq səsini başa düşməlidirlər.

tində addımlar atmalı, 10 noyabr Bəyanatını imzalamaşdı dövlətlər imzalarına hörmətə yanaşmalı, Azərbaycanın haqq səsini başa düşməlidirlər.

Azərbaycan Qarabağda yaşayacaq ermənilərin təhlükəsizliyinə zəmanət verir

Milli Məclisin Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlər arası əlaqələr komitəsinin üzvü Sahib Əliyev isə qeyd edir ki, Prezidentin müsahibəsində xəbərdarlıq notları ilə yanaşı, sülh, qayıdış və reinteqrasiya məsələləri də var.

Deputat qeyd etdi ki, avqustun 3-də aparılan "Qisas" əməliyyatında əsl niyyət sülhdür, eyni zamanda burada şəhidimizin intiqamının alınması da var idi. Bütün bu əməliyyat strategiyə məqsədlərə çatılması üçün idi ki, onların da nədən ibarət olduğu heç kimə sirr deyil: "Biz istəyirik ki, regionda dayanıqlı sülh yaransın. Dayanıqlı sülhün yaranması üçün də Azərbaycan torpaqlarında qanunsuz silahlı birləşmələrin varlığına son qoyulmalı, ölkəmizə qarşı ərazi iddiaları aradan qaldırılmalıdır. Əks halda nə baş verə biləcəyini artıq avqustun 3-də "dəmir yumruğu"un təsirini unudanlar təkrar görməli oldular".

Sahib Əliyev deyir ki, Prezidentin müsahibəsində ən

çox diqqət yetirilməli iki məqam var. Onlardan biri odur ki, Qarabağda yaşayan Rusiyanın hərbi kontingentinin müvəqqəti nəzarəti altında olanlar artıq Ermənistanın onların təhlükəsizlik və hüquqlarını təmin edə bilmədiklərini görürlər.

Yeni Laçın yolunu salan soydaşlarımızla ətraf kəndlərdə yaşayan ermənilərin ünsiyyətinə toxunan dövlət başçısı qeyd etdi ki, onlar bizim yol çökmələrə - inşaatçılara təşəkkürlərini bildirib kömək təklif ediblər. Bu isə ikinci məqamdır. Prezident vurğuladı ki, Rusiya hərbi kontingenti ilk günlər kimisə qorumaq üçün orada idilər, lakin sonra ehtiyac olmadığını görürək çıxıb gediblər.

Deputat vurğulayıb ki, bu, son dərəcə önəmli məqamdır: "Bu açıqlama yaxın gələcəkdə həm Qarabağda, həm də Şərqi Zəngəzurdə proseslərin hansı yöndə gedəcəyinə aydınlıq gətirir. Bu göstərir ki, yeni yol gediş-gəliş yolundan daha çox gediş yolu olacaq. Bu yol separatçı rejimin başında duranlar, Ermənistanın tör-töküntüləri, eyni zamanda oradakı hərbi kontingent üçün gediş yolu olacaq. Digər hay kökənlər isə, yəni o adamlar ki, dədə-babaları Azərbaycan torpaqlarında yaşayıb, onlar yenə də qalıb yaşaya bilərlər, amma başqa Azərbaycan vətəndaşları necədirsə, elə də yaşayacaqlar. Onlar üçün heç bir üstünlük tanınmayacaq. Tanına da bilməz. Əgər indiki kimi hüquqsuz, təhlükə altında yaşamaq istəməyiblər, onda tezliklə separatçı ünsürlərə qarşı özləri dirəniş göstərməlidirlər. O liderlər ki, hüquq və təhlükəsizliklərdən dən vurur, əslində ermənilərin hər bir durumlarına səbəkar onlardır. Azərbaycan onların təhlükəsizliyinə zəmanət verir. Onlar görək ağılla hərəkət edərək bunu düzgün qiymətləndirərlər".

Əzəli torpaqlarımıza dönürük

Prezidentin vurğuladığı kimi, bu hadisələrin önəmli nəticələrindən biri də odur ki, Ermənistan öz təsir imkanlarını itirmək üzrədir, Azərbaycan hakimiyyətinin müsbət təsiri artır və artacaq. Qarabağda yaşayan ermənilər düzgün addım atmalıdırlar, başa düşməlidirlər ki, onların gələcəyi ancaq Azərbaycan cəmiyyətinə inteqrasiyadan keçir. Başqa cür mümkün deyil.

Biz real həyatda yaşayırıq. Həm iqtisadi, həm coğrafi, həm neqliyyat nəqliyyat-nəzərdən Qarabağ Azərbaycanın ayrılmaz hissəsidir, beynəlxalq hüquq nəqliyyat-nəzərdən tərkib hissəsidir. Biz Laçına, Zabuxa qayıtmalıyıq. Dövlət başçısı bu istiqamətdə "Çağırın" a göstəriş verdiyini, Laçın şəhərinin, Sus, Zabux kəndlərinin camaatı ilə əlaqə saxlamalarını və onların yaxın zamanlarda öz doğma yerlərinə qayıtlaracağını vurğulayıb. Bu gün Böyük qayıdış üçün işğaldan azad olunmuş ərazilərdə bərpa və yenidənqurma işləri sürətlə gedir. Bu isə o günlərin heç də uzaqda olmadığından xəbər verir.

Azərbaycan Prezidenti humanizm nümayiş etdirərək bir daha Ermənistanı çıxış yolu göstərir, bu ölkəni sülhə dəvət edir. Prezident bildirib ki, prinsip etibarilə gələcəkdə Ermənistanın bu vəziyyətlə, yeni realıqla barışması labüddür, çünki başqa yolu yoxdur.

Əsmər QARDAŞXANOVA,
"Azərbaycan"

Ordumuzun mövqeləri atəşə tutulub

Ötən sutka ərzində erməni silahlı birləşmələri tərəfindən mövqelərimiz ümumilikdə 8 dəfə atəşə tutulub.

Müdafiə Nazirliyinin Mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, bunlardan 7-si Azərbaycan-Ermənistan dövlət sərhədinin Basarkeçər, Çəmbərək, Tovuzqala və Go-

rus rayonları istiqamətlərində yerləşən mövqelərdən Ordumuzun Kəlbəcər, Gədəbəy, Tovuz və Laçın rayonları istiqamətində yerləşən mövqelərini müxtəlif çaplı atıcı silahlardan fasilələrlə atəşə tutmaq la baş verib.

Digər bir hadisə isə Rusiya sülhməramlılarının müvəqqəti yerləşdiyi Azərbaycan ərazi-

sindəki qeyri-qanuni erməni silahlı dəstəsinin üzvləri tərəfindən Azərbaycan Ordusunun Kəlbəcər rayonu istiqamətində yerləşən mövqelərini atəşə tutmaqla qeydə alınıb.

Şəxsi heyət və texnikamızda itki yoxdur. Bütün hallarda Azərbaycan Ordusunun bölmələri tərəfindən adekvat cavab tədbirləri görüldü.

Silahlı insident barədə Rusiya sülhməramlı kontingentinin komandanlığına və Rusiya-Türkiyə Birgə Monitoring Mərkəzinə məlumat verilib.

Bildiririk ki, son vaxtlar Azərbaycan-Ermənistan dövlət sərhədində baş verən gərginliyə görə bütün məsuliyyət Ermənistanın hərbi-siyasi rəhbərliyinin üzünə düşür.

Şuşa şəhəri ətrafında kəşfiyyat məqsədli uçuşlar həyata keçirən ermənilərə məxsus kvadrokopter ələ keçirilib

Avqustun 13-ü saat 10:30 radələrində Rusiya sülhməramlılarının müvəqqəti yerləşdirildiyi Azərbaycan ərazisindəki qanunsuz erməni silahlı dəstələrinə məxsus kvadrokopter Şuşa şəhəri ətrafında bölmələrimizin mövqeləri üzərində kəşfiyyat məqsədli

uçuşlar həyata keçirməyə cəhd göstərib.

Müdafiə Nazirliyinin Mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, bölmələrimizin sayıqlığı nəticəsində vaxtında aşkar edilən kvadrokopter xüsusi üsulla endirilərk ələ keçirilib.

O yollar hara, bu yollar hara...

İndi yolumuz da dünyaya nümunədir

Azərbaycanda bugünkü yol infrastrukturunun keçmişdəkindən necə fərqləndiyini göstərən bir uşaqlıq xatirəsi yadımıza düşür. Təxminən 1965-ci il olardı. Babamgil bizi çağırırdılar ki, dayınız Bakıya gedir və ona pay üçün Seyfəlin bağından gilas yığmaq lazımdır.

Bu bağa kəndimizdən 15 kilometrlik bərbad bir yol uzandı ki, onu ya araba, ya da yük maşını ilə gedərdilər. Şəbət dayının QAZ-53 markalı yük maşını bizə indinin "CİP"lərindən üstün idi. Yeni Abdulla dayının arabasından sallanıb gözün uşaqlar üçün QAZ-53-ə minmək təyyarədə uçmaq qədər unudulmaz hadisə idi.

Dayım, daha doğrusu, anamın dayısı alim idi və Bakıda yaşayırdı. Kəndimizin sayılıb-seçilən yetirməsi olan bu həlim təbiətli insanı heç kim heç vaxt əsəbiləşib özündən çıxan görməmişdi. Bizdən başqa...

Sözün qısa, dayım oturdu QAZ-53-ün kabinəsində, bizi də "kuza"ya dırmaşdırdı. Bağa çatana kimi maşında o qədər silkələndik ki, axırda bağırıqlarına düyün düşən adamlar kimi sancıldı. Seyfəlin gilas bağında dayım dedi ki, 5 yeşik seçmə gilas yığmalıyıq. Anladığımız ki, bu daşlı-kəsəkli yollarla 15 kilometrlik "kruiz" bizə fikirləşdiyimiz qədər asan başa gəlməyəcək. Çünki o vaxtın yeşikləri 30 kiloqramlıq olardı. 2-3 nəfər 10-12 yaşında uşaq üçün 5 yeşiyi gilasla doldurmaq çətin iş idi. Bir-iki saatdan sonra gördük ki, ahımız,

güclü bir-iki yeşiyi yarı etmişik. Gecəyə qalmayaq deyə fikirləşdik ki, bir qat gilas yığaq, üstündən bir qalın qat yarpaq vuraq. Yenə bir qat gilas, bir qat yarpaq... Günortadan bir az keçmiş dayım baxdı ki, yeşikləri ağzına kimi doldurmuşuq. Kişi bizi yaman təriflədi, hər birimizə universitet boyunu verdi. Elə ruhlanmışdı ki, qollarını çirməliyib yeşikləri maşına özü vurdu.

Şəbət dayının QAZ-53-ündə silkələ-nə-silkələ-nə geri döndük. Yeşiklər tullanıb düşdükcə yarpaqlar soluxdu, gilas yarıya endi. Dayım həyətdə yarımqiç yeşikləri boşaldanda dəli oldu ki, ay qibləsizlər, bu qədər gilas haranıza yemisiniz!? Kişinin ürəyi o qədər saf idi ki, hiylə işlətdiyimizi ağılna belə, götürmədi.

"Artilleriya atəşinin ustaları" müsabiqəsinin açılış mərasimi olub

Qazaxıstanın paytaxtı Nur-Sultan şəhərində "Beynəlxalq Ordu Oyunları - 2022" yarışları çərçivəsində keçirilən "Artilleriya atəşinin ustaları" müsabiqəsinin təntənəli açılış mərasimi keçirilib.

Müdafiə Nazirliyinin Mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, mərasimdə Qazaxıstan Respublikasının müdafiə naziri general-polkovnik Ruslan Jaksılıkov və müavinləri, Rusiya Federasiyası müdafiə nazirinin müavini ge-

neral-polkovnik Aleksandr Fomin, hərbi ataşelər, komandalar və media nümayəndələri iştirak ediblər.

Qazaxıstan Respublikasının müdafiə naziri general-polkovnik Ruslan Jaksılıkov qonaqları salamlayaraq

mənasında, deməyə imkan verir ki, yollarımız, doğrudan da, "qızıl"dan çəkilib. Niyə də belə fikirləşməyək - dünyanın heç bir ölkəsində kəndarası yollara bu qədər vəsait və xüsusi diqqət ayrılmır.

Elə Azərbaycan Prezidentinin avqustun 12-də imzaladığı sonuncu sərəncam da təsdiq edir ki, bu istiqamətdə görülən işlər sönümlər. Sənəddə qeyd olunur ki, 10 min nəfər əhəlinin yaşadığı 12 yaşayış məntəqəsini birləşdirən Ağsu-Kürdəmir-Bəhrəmtəpə (19 km) - Ərəbmehdibəy-Dədəli-Qasimbəyli-Xəlilli-Mustafalı-Göydəllikli-Təklə-Dəlilər-Qaraqoyunlu-Kəndoba avtomobil yolunun tikintisinə 3,2 milyon manat vəsait ayrılmışdır.

Eyni zamanda işğaldan azad edilmiş torpaqlarda yeni yolların çəkilməsinə xüsusi diqqət ayrılır. Başlanğıcını Hacıqabul-Horadiz-Ağbənd-Zəngəzur dəhlizi magistral avtomobil yolundan götürməklə Füzuli, Xocavənd, Xocalı və Şuşa rayonlarını birləşdirən 81,6 kilometr uzunluğa malik Əhmədbəyli-Füzuli-Şuşa avtomobil yolunun beynəlxalq magistral normalarına uyğun tikintisi sürətlə davam edir. Ümumiyyətlə, hazırda işğaldan azad edilmiş ərazilərimizdə 14 avtomobil yolu tikilir ki, onlardan 8-inin çəkilişi cari ildə yekunlaşacaq. Bu günlər mühüm yollardan biri - Laçından yan keçən avtomobil yolunun tamamlanması həmin sahədə görülən işlər sırasında xüsusi önəm daşıyır.

Bu gün istənilən kənddən fermer öz malını sürətlə və itkisiz bazarlara çatdırır. Kəndarası yollarda məhsulun itməsi, xarab olması ağlabatan məsələ deyil. 15 kilometrə yeşiklərin yarıya enməsinə bu gün bir kimsə inanmaz. Bunu qeyd etməkdə məqsədimiz müharibədən qalıb çıxan ölkənin sistemli uğurlarını bir daha vurğulamaqdır. İlham Əliyevin rəhbərliyi dövründə ölkənin bütün yol infrastrukturunu demək olar başdan-ayağa yenilənmişdir. 2003-2021-ci illərdə yenidən qurulan və təmir olunan avtomobil yollarının, prospekt və küçələrin ümumi uzunluğu 19 min 928,3 kilometr olmuşdur. Birinci texniki dərəcəli avtomobil yollarının uzunluğu isə 935,5 kilometrə çatmışdır. Üstəlik, 470 körpü və yol ötürücüsü salınmış, 101 yeraltı və yerüstü piyada keçidi inşa edilmişdir.

70-80-ci illərdə öz aramızda danışırıq ki, Azərbaycanda nefti özünə qalsaydı, yollarımızı qızıldan çəkərdik. Prezident İlham Əliyevin apardığı islahatlar, sözün əsl

qində 138 ölkə arasında keçirilən qiymətləndirmədə uzun müddət birinci yerdə qərar tutan Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri (BƏƏ) son illər Sinqapur və Avropa ölkələri tərəfindən podiumdan sıxışdırılıb çıxarılıb. Dünyanın ən pis yolları isə Mavritaniya və Çaddadır. Bunların sonunda yol örtüyünün keyfiyyətinə görə ölkələrin reytinqində bizim yollar 27-ci yerdə yüksəlib.

Ötən əsrin 90-cı illərində Azərbaycana "Röyter" agentliyinin hansısa Afrika ölkəsindən gələn əməkdaşı Tim Xyüeldən soruşdum ki, oradakı və Azərbaycandakı yollar arasında fərq nədədir? Güllü cavab verdi: "Sizdə maşın çalaya düşən kimi o saat tullanıb çıxır, Afrikada maşın çalaya düşəndə kəndardan görünür".

Bu gün də dünyada yolsuzluqdan əziyyət çəkən ölkələrin sayı-hesabı yoxdur. Azərbaycan isə avtomobil yollarının vəziyyətinə görə dünyada irəlidi gedən 30 ölkədən biridir. Dünya İqtisadi Forumu (WEF) vaxtaşırı dünya ölkələrində yolların keyfiyyətinə dair məlumat toplayır. Qurumun ekspertləri ölkələr üzrə yol örtüyünün keyfiyyətini qiymətləndirirlər. Məsələn, 2019-cu ilin reyting

Bahadır İMANQULİYEV,
"Azərbaycan"

Zakir HƏSƏNOV: "Döyüş hazırlığı tədbirləri yüksək səviyyədə keçirilməli, tapşırıqlar operativ icra olunmalıdır"

Avqustun 13-də Mərkəzi Komanda Məntəqəsində müdafiə naziri general-polkovnik Zakir Həsənovun rəhbərliyi ilə nazir müavinləri, qoşun növləri komandanları, nazirliyin baş idarə, idarə və xidmət rəisləri, eləcə də videobağlantı vasitəsilə azad edilən ərazilərdə dislokasiya olunan hərbi birlik və birləşmə komandirlərinin də cəlb olunması ilə xidməti müşavirə keçirilib.

Müdafiə Nazirliyinin Mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, müdafiə naziri Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin Azərbaycan Ordusu qarşısında qoyduğu vəzifələri, həmçinin döyüş hazırlığının daim yüksək səviyyədə saxlanılması ilə bağlı tələb və tapşırıqlarını müşavirə iştirakçılarının diqqətinə çatdırıb.

Müşavirədə Azərbaycan Ordusunun bölmələri tərəfindən keçirilən "Qisas" cavab əməliyyatı təhlil edilib. General-polkovnik Z.Həsənov Azərbaycan-Ermənistan dövlət sərhədindəki, eləcə də Rusiya sülhməramlı kontingentinin müvəqqəti yerləşdiyi Azərbaycan ərazisindəki mövcud əməliyyat şəraiti ilə bağlı göstərişlər verib.

Nazir Laçın dəhlizindən istifadə üçün yeni çəkilən yolun istismara verilməsindən irəli gələn məsələlərin həlli ilə bağlı vəzifəli şəxslər qarşısında konkret tapşırıqlar qoyub.

Müdafiə naziri bölmələrin döyüşə hazırlıq səviyyəsinin yüksək səviyyədə saxlanılması məqsədilə qoşunların gündəlik xidməti-döyüş fəaliyyətinin, eləcə də keçirilən təlimlərin keyfiyyətinin və hərbi qulluqların praktiki vərdişlərinin təkmilləşdirilməsini tapşırıb.

Qoşunlarda aparılan qışa hazırlıq işləri ilə əlaqədar məsul şəxslərin maruzələrini dinləyən general-polkovnik Z.Həsənov dağlıq ərazilərdə dislokasiya olunan bölmələrə xüsusi diqqət ye-

tilənməsini, o cümlədən döyüş texnikasının və silahların mövsümü uyğun istismara hazırlanmasının yüksək səviyyədə təşkil olunması barədə müvafiq göstərişlər verib.

Şəxsi həyətini nizam-intizamı, mənəvi-psixoloji durumu barədə danışıq müdafiə naziri təlim-tərbiyə işinin təşkili istiqamətində həyata keçirilən tədbirlərin əhəmiyyətini xüsusi vurğulayıb. İnformasiya təhlükəsizliyinin qorunması, o cümlədən xidməti məlumatların, hərbi və dövlət sirlərinin sosial şəbəkələrdə yayılmasının yolverilməz olması barədə maarifləndirici söhbətlərin aparılmasının vacibliyini qeyd edib. Nazir nizamnamələrin tələblərini və müvafiq əməlləri kobud şəkildə pozanlara qarşı qətiyyətli tədbirlərin davam etdirilməsini tapşırıb.

Müşavirənin sonunda gündəlik xidməti fəaliyyətdə təhlükəsizlik qaydalarına ciddi riayət olunmasını vurğulayan general-polkovnik Z.Həsənov hərbi qulluqların sağlamlığının qorunması, qoşun xidməti və sosial-məişət şəraitinin daha da yaxşılaşdırılması, eləcə də mühəndis təminatı üzrə zəruri tədbirlərin davam etdirilməsini vacibliyini bir daha müşavirə iştirakçılarının diqqətinə çatdırıb və qarşıda duran bütün tapşırıqların operativ həll edilməsini əmr edib.

Azərbaycanın hərbi qulluqçuları Türkiyədə keçirilən təlimdə iştirak ediblər

Azərbaycan Respublikası ilə Türkiyə Respublikası arasında imzalanan ikitərəfli əməkdaşlıq planına uyğun olaraq, "Qardaş Briqada" layihəsi çərçivəsində Azərbaycan Ordusunun hərbi qulluqçuları qarşılıqlı təcrübə mübadiləsinin aparılması məqsədilə Türkiyədə keçirilən təlimdə iştirak ediblər.

Mərasimdə çıxış edən general-leytenant R.Yaldız "Qardaş Briqada" layihəsi çərçivəsində hərbi qulluqçularımızın nümunəvi xidməti etdiyini vurğulayaraq təlim zamanı qazanılan bilik və təcrübələrini Azərbaycan Ordusunun daha da güclənməsi naminə tətbiq edəcəklərinə inandığını bildirib.

Müdafiə Nazirliyinin Mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, təlim müddətində başa çatması ilə əlaqədar Türkiyə Silahlı Qüvvələrinin Ordu Korpusunun komandiri general-leytenant Rasim Yaldız və digər yüksək rütbəli zabitlərin iştirakı ilə mərasim keçirilib.

Hərbi qulluqçularımız "Tank biatlonu" müsabiqəsində ilk yarıya başlayıblar

Rusiya Federasiyasının Moskva şəhərində "Beynəlxalq Ordu Oyunları-2022" yarışları çərçivəsində keçirilən "Tank biatlonu" müsabiqəsinin də hərbi qulluqçularımız ilk yarıya başlayıblar.

Müdafiə Nazirliyinin Mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, Azərbaycan tankçılarının birinci həyət müسابiqənin "Fərdi sürmə" mərhələsində Monqolustandan olan komanda ilə mübarizə aparıblar. Şərti hədəfləri sərrast atəşlə məhv edən komandamız marşrut üzrə müəyyən olunmuş məsafəni qət edib.

2022-ci il "Şuşa ili"dir

Xurşidbanu Natəvan - 190

Büllur qəsrin şahzadəsi - XAN QIZI NATƏVAN

Xurşidbanu Natəvan... Şuşanın zərif təcəssümü, Şuşa ilə qoşa adı bizim əfsanəvi qadın... O da Şuşa kimi təkərarolunmaz gözəlliyə, zərifətə, qüvrəyə, ən ümüdi əməliyyatlı rüha sahib idi... O, sıldırımlar üzərində bina olmuş Şuşa adlı büllur qəsrin yeganə şahzadəsi, damarlarında Qarabağın qəhrəman xanı Pənahəlinin, Gəncənin cəngavər xanı Cavad xanın cəsurluğu, igidlik qanını daşıyan əsilzadə Azərbaycan qızı idi... Kəməllərdə lirik şeirləri ilə sevgi taxtı qurmuş incəqəlbləli şairə özünü "Natəvan", ailəsi "tək inci", xalq isə "Xan qızı" adlandırdı...

El üçün yanan şam

Qarabağın sonuncu hakimi Mehdiqulu xan Cavanşirin qızı, Qarabağ xanlığının son vərəsəsi, Azərbaycan mədəniyyəti tarixində lirik şair kimi şöhrət qazanan Xurşidbanu Natəvan 1832-ci ildə Şuşada anadan olub. Dünyaya gəlişi ilə xan ailəsinin, bütün el-obasının, qarabağlıları sevincə boğan Xurşidbanu hələ uşaq illərindən fitri istedadla şeirlər, şeirlər yazır, rəsm və tikmə sənəti ilə məşğul olurdu. Dini biliklərlə yanaşı, dünyəvi təhsil də alan Xurşidbanu ərəb və fars dillərini mükəmməl bilir, Nizami, Füzuli və Nəvai kimi görkəmli klassiklərin əsərlərini mütalio edir, onların yaradıcılığından bəhrələnirdi. O da təsadüfi deyil ki, xalq şairi Səməd Vurğun Natəvanı Füzuli məktəbinin layiqli davamçısı adlandırdı.

1845-ci ildə Mehdiqulu xanın vəfatından sonra onun bütün hüquqları o zaman cəmi 13 yaşlı olan yeganə övladı Xurşidbanuya keçmişdi. Həmin vaxtdan etibarən Xan qızı zərif çiyənlərinə məsuliyyətli bir yük götürmüş, taleyinin erkən dövrlərindən ömrünü Şuşaya, onun abadlaşdırılmasına, şuşalıların güzəranının xoş keçməsinə həsr etmişdi...

Natəvan el-obasını sevirdi, hər zaman insanlara arxa-dayaq durur, maddi dəstək göstərirdi. El-obasının sakinləri də onu ürəkdan sevirək hər fürsətdə Xan qızına olan məhəbbətini izhar edirdilər...

Deyənlərə görə, Xurşidbanu Natəvan "Məclisi-üns"ün fəal üzvlərindən biri, "Fəna" təxəllüsü Mirzə Rəhimi döyüdü üçün Şuşanın qəza naçalni Dubrovskinin çiyindən poqonlarını dartıb sökmüşdü. Başqa bir vaxt isə, vergini ödəyə bilmədiyi üçün rəiyyətini döyən pristavi Xan qızı yaxşıca ozişdirdirmişdi. Şahidlərin yazdıqlarına görə, bu kimi nümunələr Xan qızının həyatında çox yaşanmışdı...

Xurşidbanu bu davranışlarının çar hökumətinə xoş gəlməyəcəyini bilib-bilə hər zaman haqqı tələb edir, vəzifəsindən sui-istifadə edərkən azgünlük edən çar məmurlarını işdən uzaqlaşdırmağa da nail olurdu...

Bəli, heç kim Xan qızının torpağında onun el-obasını, camaatını təhqir edə, alqalda, döyə bilməzdi... Kimliyindən, hansı mənəbə sahib olmasından asılı olmayaraq qarşısında Şuşanın aslanürəkli qızını - Xurşidbanunu görür, onun qəzəbi ilə qarşılaşar, ədalət qılıncının altından keçməli olardı...

Düşmən Xan qızının təmsalında Şuşadan Azərbaycan ruhunu silməyə çalışmışdı

Görünür, elə buna görədir ki, Şuşaya göz dikərək, ona sahib olmağa çalışan mənfur düşmənin də, bu tarixi şəhərimizə ziyələndiyinin ehyofiyasına qapıldığı o məşum dövrdə ilk gördüyü tədbir Xan qızı Natəvanın özünü, sözünü, izini daşıyan bütün nəsnələrdən dərhal can qurtarmaq cəhəsi olmuşdu.

Erməni barbarları Xan qızının Şuşaya çəkdiyi bulağı "kor" qoymuşdular, Ağdamdakı məzarını dağıtmışdılar...

1982-ci ildə Ulu Öndər Heydər Əliyevin iştirakı ilə Xurşidbanu Natəvana Şuşada ucaldılmış büstü düşmən güllələyərək zədələmiş, sonra isə tamahkarlıqla bu mədəniyyət nümunəsini oritmək, ondan qazanc əldə etmək istəhasinə düşmüşdü. Amma bu iyrenə əməllərinə çata bilməmişdilər və Üzeyir bəyin, Bülbülün büstləri ilə yanaşı, Natəvanın da "yaralı" büstü Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən mənfurlardan xilas edilərək, bir gün mütləq Şuşaya qaytarılacağı qətiyyəti ilə Bakıya götürülmüş və müvəqqəti olaraq İncəsənət Muzeyinin həyətində yerləşdirilmişdi.

Erməni vandalları sadələdizmişdi bu murdar əməlləri ilə Xan qızı Natəvanın təmsalında Şuşadan, Qarabağdan Azərbaycan ruhunu silməyə çalışmışdılar...

Amma unutmşudular ki, qəhrəman Azərbaycan xalqı heç zaman Şuşasızlıqla, Qarabağda at oynatmaq istəyən düşmənin azgünlüyü ilə barışmayacaq...

2020-ci ilin 8 noyabrında Azərbaycanın qəhrəman oğulları hünər sərəyləyərək doğma Şuşanı azadlığa qovuşdurdular. 2021-ci ilin 14 yanvarında isə Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev tərəfindən Üzeyir bəyin, Bülbülün, eləcə də Natəvanın büstlərinin Şuşaya - öz əzəli vətənlərinə qaytarılması qələbəmizin daha bir sarsılmaz rəmzinə çevrildi.

Taleyin keşməkeşlərində

Yaşadığı 65 illik qısa zamanda Xurşidbanu Natəvanın taleyi nə yazdı ki, keşməkeşlərdən uzaq olmamışdı. Atası Mehdiqulu xanın vəfatından sonra yeganə vərəsə olan Xurşidbanu çox keçmədən həyatı ilə bağlı daha bir ciddi qərar verməyə məcbur olmuşdu. O, 1850-ci ildə Dağıstan zadəganlarından olan general Xasay xan Usmiyevlə ailə qurmuşdu. Milliyyətə kumuk olan Xasay xan Qafqaz canişini Vorontsov-Daşkovun şəxsi yavəri idi. Tarixçilər belə ehtimal edirlər ki, həmin dövrdə xarici və daxili vəziyyətin ciddi surətdə gərginləşməsi ilə əlaqədar xan ailələri üzərində nəzarət gücləndirilmişdi və Xurşidbanu Usmiyevlə izdivaca məcbur edilmişdi. Belə bir ehtimal da var ki, Vorontsovun şəxsi yavəri Xasay bəy Tiflisdə onlara mülk iddialarında kömək göstərirdi və bunun müqabilində Xurşidbanuya evlənməyi təklif edirdi.

1850-ci ilin payızında Şuşada baş tutan toylardan sonra Xasay bəy Xurşidbanunu Dağıstandakı öz kəndinə, oradan isə Tiflisə aparır. Natəvan bu şəhərdə rus, gürcü mədəni cəmiyyətlərə qoşulur, özünü də milli ənənəsi, kübarlara məxsus davranışı və bir neçə dildə sərbəst danışması ilə

vanın Mir Həsən adlı övladı da "Mir" təxəllüsü ilə şeirlər yazıb.

Könül dünyası

"Xüsusən Qarabağ şairləri nəhəng qartallar kimi Şuşa dağlarının poetik zirvəsində məskon salaraq, öz fəvqərlərində poeziyaya ton vermişlər. Xurşidbanu Natəvan da bu şairlərdəndir". Bu fikirləri görkəmli ədəbiyyatşünas Firudin bəy Köçərli deyib.

Həqiqətən də, Tanrı tərəfindən fitri istedad kimi bəxş edilən şairliyi Natəvanın əsl könül həmdəti idi. Sevincini də, kədərinə də üroyindən süzülərək ağ kağızda inci kimi düzülmiş misralara çevrilən şeirləri ifadə edirdi.

Şeir yazmağa 1850-ci illərdən başlayan şair ilk illərdə əsərlərini "Xurşid" imzası ilə yazmış, 1870-ci ildən etibarən isə "Natəvan" təxəllüsünü götürmüşdü. Elə bu imzalarından da aydın göründüyü kimi, şeirlərini "Xurşid" kimi parlaq Güneş ruhu ilə yazmağa başlayan Xan qızı, əfsus ki fəleyn dövlətsiz zülmünə tuş gəldikdən sonra şairliyini "Natəvan" kimi "kəməksiz", "zəif", "xəstə" əhvalda davam etdirmişdi...

Rəqibin görməsin bir nəşə, ya rəb, cam-i işrətdən Ki, mənə bəsbəb ol şuxi məstü sərkarın eylər. Deyirlər: dər-dişqin adam öldürməz, - dürüstdür bu Və lakin əmr elər, mən kimi zarü Natəvan eylər.

1872-ci ildə "Məclisi-üns" (dostluq, ülfət məclisi) adlı ədəbi məclisə qoşulan Natəvan bu məclisin bütün xərclərini də öz üzərinə götürür. Elə şairin yaradıcılığının ən qaynar dövrü də möhüz bu məclislə bağlı olduğu dövrdə təsadüf edir. Natəvanın xüsusilə qəzəl janrında yazdığı misilsiz əsərlər hələ öz dövründə dillərə dastan olur. İlhamla qələmə aldığı "Eylər", "Götürür", "Mən idim", "Son idin", "Bənzədim" və sair rədifli qəzəlləri Azərbaycan şairləri arasında böyük şöhrət tapır, əsərlərinə nəzirlər, təxmislər yazılır.

Yanar canım, oğul, daim sənin nari-fəraqında

Oğlu 17 yaşlı Mir Abbasın vəfatından dərindən sarsılan və bir daha özüne gələ bilməyən yaralı ananın çarəsiz ürək çırpıntıları şeirlərinə hopur. Xurşidbanu Natəvanın ağır-acı içərisində qələmə aldığı bu şüəslü şeirlərdən bala dağı ilə qovrulmuş matəm libaslı bir ananın hönkürüsü eşidilir...

Yanar canım, oğul, daim sənin nari-fəraqında, Neçə pərvanələr hər dam yanar şəmin ayağında. Sənin hicrin odu, Abbas, daxi çixmaz ki, canımdan, Səməndər tək yanar daim anan nari-fəraqında.

Oğlunun ölümündən sonra özü də bu dünyadan əl üzən Xurşidbanu xəstəliyə düşür və uzun sürən mərzədən sonra 1897-ci il oktyabrın 1-də Şuşada vəfat edir. Dəfn mərasimində iştirak edən camaat hörmət əlaməti olaraq şairin conazəsini Şuşadan Ağdama qədər piyada apararaq "İmarət" adlandırılan ailə qəbiristanlığında dəfn edirlər. Ölümü ilə bütün el-obasını, Azərbaycanın və Qafqazın qabaqcılı, maarifpərvər şəxslərini dərindən yasa boğan Xan qızının vəfatı ilə əlaqədar "Qafqaz", "Tərcümən" və başqa qəzetlərdə nekroloqlar, həyatı və fəaliyyəti haqqında yazılar dərc edilirdi.

Xurşidbanu Natəvanın 1886-cı ildə 227 şəhərdən ibarət tərtib etdiyi "Gül dəftəri" adlı məşhur albomunda şeirləri, naturadan çəkdiyi təsvirlər və müasirlərinin lirik parçaları toplanıb.

Dahi Azərbaycan şairinin misilsiz xidmətləri xalqımız, dövlətimiz tərəfindən hər zaman layiqli qiyamətləndirilib, uca tutulub. Natəvanın şeirlərinə musiqilər yazılıb, görkəmli bostəkar Vafiq Adıgözəlov Xan qızının şərafinə "Natəvan" operasını yaradıb, Məmməd Rahim "Natəvan" poemasını, İlyas Əfəndiyev "Natəvan" pyesini yazıb. Şairin adına küçə, klub, kitabxana, məktəb var. Bakıda heykəli, Şuşada büstü qoyulub. 2012-ci ildə Prezidentin sərəncamına əsasən Xurşidbanu Natəvanın anadan olmasının 180 illik yubileyi keçirilib. 2019-cu ildə Nazirlər Kabinetinin qərarı ilə Xurşidbanu Natəvanın əsərləri dövlət varidatı elan edilən müəlliflərin siyahısına daxil edilib. Bu il isə Prezident İlham Əliyevin sərəncamına əsasən Azərbaycan bədii fikrinin görkəmli siması Xurşidbanu Natəvanın anadan olmasının 190 illik yubileyi qürurla azad Şuşada qeyd ediləcək.

Kasbların hamisi

Tarixi mənbələrdə də yer aldığı kimi, Xan qızı həm də xeyriyyəçiliyi ilə tanınırdı. O, hər zaman kasıb ailələrin qayğısına qalardı. Həttə hansı kasıb ailəyə bəxş çəkmişsə, durub gedəndə mütləq oturdugu döşəyini altına pul qoymuş...

Xurşidbanu Natəvanın oğlu Mehdiqulu xana qırx gün qırx gecə toy çaldırması və toy ərəfəsində Qarabağın bütün kasıb kəndlilərinə yemək paylayıb, plov verməsi, hər dəvətlə bəxş başlasması haqqında məlumatlar da var. Bu ehtişamlı toyda xələt yığılmamış, əksinə, Xurşidbanu özü qonaqlara hədiyyələr vermişdi.

Xan qızı Şuşanın abadlığı üçün xeyli işlər görmüşdü. 1872-ci ildə 6 kilometrlik məsafədən su kəməri çəkdirərək şəhər əhalisini illərlə korluq çəkdikləri içməli su ilə təmin etmişdi. Həminçin şəhərdə su anbarı, hamam, buxana tikdirmiş və park saldırıb camaatın istifadəsinə vermişdi.

Tədqiqatçıların yazdığına görə, müəyyən səbəblərdən Xasay Usmiyev vətəni Dağıstana döndüyü zaman həyat yoldaşı Xurşidbanunu da özü ilə aparmaq istəyirdi. Lakin Xan qızı Dağıstanda həmişəlik yaşamağı qəbul etməyib və onlar 1864-cü ildə ayrılıblar.

Natəvan ikinci dəfə 1869-cu ildə rəiyyət içərisindən çıxmış Seyid Hüseyn adlı şuşalı papaqçı ilə ailə qurur. Onların beş övladı dünyaya gəlir. Natəvanın Mir Həsən adlı övladı da "Mir" təxəllüsü ilə şeirlər yazıb.

Yasəmən MUSAJEVA, "Azərbaycan"

"Şuşa - Qarabağın dünəni, bu günü, sabahı" adlı layihə davam edir

"Şuşa ili" elan olunması ilə əlaqədar Azərbaycan İstiqlal Muzeyi tərəfindən həyata keçirilən "Şuşa - Qarabağın dünəni, bu günü, sabahı" adlı layihə davam edir.

Muzeydən AZƏRTAC-a bildirilib ki, layihə çərçivəsində növbəti təqdimat Məşədi Hüseyn Mirsəyyaf oğlunun karvansarasına həsr olunur.

Mehmanxana tipli bu karvansara Şuşanın "Şeytan bazar" adlanan hissəsində yerləşirdi və iki mərtəbədə ibarət idi. XIX əsrin ikinci yarısında (1888-1889) Məşədi Hüseyn Mirsəyyaf oğlu Hacı Əmiraslan bəyin karvansarasını alandan sonra onu sökmək yerində təzəsinə inşa etdirmişdi. Ona görə bu tikili xalq arasında "Mirsəyyaf oğlunun karvansarası" kimi tanınırdı. Yeni tələblərə cavab verən bu möhtəşəm binanın memarı Kərbəlayi Səfixan Qarabaği olmuşdu.

Mövcudluğunun ilk günlərindən bu gözəl bina Şuşada ən çox qonağı olan karvansaraya çevrilmişdi. Məşədi Hüseyn vəfat edəndən sonra oğlanları Qəhrəman və Məşədi Şükür buranı şərqli işlətməyə başlayırlar.

Bu karvansara istər böyüklüyünə, istərsə də memarlıq üslubuna görə şəhərdəki digər karvansaralardan seçilirdi. İkimərtəbəli daş binanın birinci mərtəbəsində 20-yə qədər çəkməçi, dərziləri, papaqçı, nalbənd və s. dükənlər, bir neçə ticarət dükkanı, dini ayinləri icra etmək üçün məscid yerləşirdi. İkinci mərtəbədə isə tacirlərin, səyyahların, ümumiyyətlə, şəhərin qonaqlarının dincəlməsi üçün 25 otaq var idi. Karvansara öz gözəl içməli ilə tacirləri və səyyahları cəlb edirdi. Ən yaxşı Avropa mehmanxanalarında olduğu kimi, qonaqlara dərzilər, papaqçılar, bərbərlər və çəkməçilər xidmət göstərirdilər. Karvansara vəqf mülkiyyətinə daxil idi. Onun kitabxanasında vəqfnaməni Əli Hacı Abbasoğlu yazmışdı. Vəqfnamənin vəqfi dörd parça əhəng daşı üzərində fars dilində nəstəliq xətlə qəbariq surətdə həkk olunmuşdu.

Sovet dövründə Məşədi Şükür Mirsəyyaf oğlunun karvansarası ticarət kompleksinə çevrilmişdi. Burada örtülü şəhər bazarı fəaliyyət göstərirdi.

"Şuşanın tarixi-mədəni irsinin tədqiqi və təbliği" layihəsinə başlanılıb

Azərbaycan Respublikasının Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Agentliyinin "Şuşa ili" nə həsər olunmuş xüsusi müsabiqəsinin qalibi olan "MİRAS" Mədəni İrsin Öyrənilməsinə Kömək İctimai Birliyi "Şuşanın tarixi-mədəni irsinin tədqiqi və təbliği" layihəsinə avqustun 1-dən həyata keçirməyə başlayıb.

AZƏRTAC xəbər verir ki, layihənin əsas məqsədi Şuşada aparılmış arxeoloji, etnoqrafik, epigrafiq, numizmatik və paleoqrafik tədqiqatların dağılmış halda olan hesabatlardan bir yere toplamaq, iki dildə nəşr hazırlamaq və nəşr etmək, Britaniyada yerləşən "Orta Əsrilər Sonrası Arxeologiya Cəmiyyəti" ilə Şuşa şəhəri üçün əməkdaşlıq etmək, eləcə də ilkin mərhələdə həmin cəmiyyətin nəşrlərində məqalə və ya kitab nəşr etmək, həmçinin 2022-ci ilin noyabr ayında Şuşa şəhərində "Abidələr və Tarixi Yerlər Dördüncü Beynəlxalq Şuşa Simpoziumu"nu keçirməkdir.

Layihənin planlaşdırılması mərhələsində ekspertlər müəyyən edilmiş, köməklilər cəlb olunub və onların iştirakı ilə fərdi qaydada işçi qüvvələr seçilib. Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyi,

Azərbaycan Milli Xalça Muzeyi, onun Şuşa filialı, Milli Arxiv İdarəsi, AMEA Arxeologiya, Etnoqrafiya və Antropologiya İnstitutu, Abbasqulu ağa Bakıxanov adına Tarixi İnstitutu və Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutuna fond və arxivlərinə arxivləşdirmə üçün müraciət olunub. Xarici səfərlər təşkil olunub və Gürcüstan, Rusiya, Almaniya, Fransa, həmçinin əlavə olaraq İtaliya və Macarıstanla yazışmalar aparılıb. Yaxın günlərdə Şuşa şəhərində xüsusilə epigrafiq araşdırmanın aparılması planlaşdırılıb və mütəxəssislər müəyyən edilmiş. Gözlənilən işlərlə yerli və xarici ictimaiyyəti tanış etmək üçün sosial şəbəkələrdə "Şuşanın tarixi-mədəni irsi" səhifəsi yaradılıb.

Qeyd edək ki, avqustun 11-də layihənin ekspertləri və köməkliləri Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyinin akt zalında növbəti toplantı keçirilib.

Afərin, pəhləvanlarımız!

Güləşçilərimiz V İslam Həmrəyliyi Oyunlarını 23 medalla başa vurdular

Əvvəlki 1-ci sah.

Ümumiyyətlə, mötəbər idman yarışında pəhləvanlarımız ümumilikdə 23 medal (8 qızıl, 8 gümüş, 7 bürünc) əldə edərək tarixi qələbəyə imza atmaqda davam ediblər.

Bu, bir daha göstərir ki, Azərbaycanın adının dünyanın aparıcı güləş ölkələri sırasında çəkilməsi təsadüfi deyil. Dünyanın ən möhtəşəm idman tədbirlərində əldə etdiyimiz qələbələrə öksəriyyəti möhtəşəm güləş növünün payına düşür. Şübhəsiz, qələbəni labüd edən ən başlıca amil idmançıların onlara göstərilən yüksək qayğı və etimad müqabilində dövlət və xalq qarşısında məsuliyyətini dərk etməsi, yüksək iradə göstərərək sonadək mübarizə aparmasıdır.

Dünya Azərbaycanın yeganə qadın güləşçisi Jalə Əliyeva (57 kq) A qrupunda ilk görüşdə özbəkistanlı Layloxon Sabirovaya "tuşe" ilə qalib gəlib. Xanım güləşçimiz qrupda ikinci görüşündə qazaxıstanlı Laura Almagambetovaya 9:2 hesabı ilə qalib gələrək qrup lideri kimi yarımfinaletməyə yüksəlib. Finalda gedən yolda Jalə türkiyəli Elvira Kamaloğluyla 9:6 hesabı ilə qalib gəlib. Həllədiçi mərhələdə təmsilçimizin rəqibi nigeriyalı Ester Kolavole olub. Güləş 14 :6 hesabı ilə qadın güləşçimizin xeyrinə olub və Jalə "Konya-2021"nin qalibi adına layiq görülüb.

60 kq çəkidə mübarizə aparan Murad Məmmədov qazaxıstanlı Yernar Fidəhmədova 4:1 hesabıyla qalib gələrək yarımfinaletməyə yüksəlib. Güləşçimiz finalda gedən yolda türkiyəli Ayhan Karakuşa 10:7 hesabı ilə qalib gəlib. Finalda qırğızıstanlı Jolaman Şarşenbekovla qarşılaşan güləşçimiz uduzaraq İslamiadana gümüş medalla başa vurub.

67 kq çəkidə yarışan Həsət Cofərov iranlı Məhəmməd Cavad Rezayiyə (10:3) və türkmənistanlı Beqmurat Nəbatova (9:1) qalib gələrək finala yüksəlib. Finalda rəqib Qırğızıstan güləşçisi Amantur İsmayılov olub. Təmsilçimiz 3:1 hesabı ilə qalib gələrək İslamiadana qızıl medalını qazanıb.

Həsət həmin matçda hakimlərin onu sıxışdırdığını bildirib: "Finalda da hakimlər haqsızlıq edirdi. Özü də hakim Türkiyədən idi. Yəqin ki, doğru qərarı onlar bilir. Amma şükür Allaha, qızıl medal qazandım".

O, gələn ay Serbiyanın paytaxtı Belqradada keçiriləcək dünya çempionatından da danışıb: "Finalda güləşdiyim qırğız və ilk dövrdə məğlub etdiyim iranlı güləşçi dünya

çempionatında da rəqiblərim olacaq. Bu yarışa gəlmədən əvvəl verdiyim müsahibədə qısa və konkret demişdim ki, mən ora çempion olmağa gedirəm. Şükür Allaha da bunu etdim. Qələbəmi də Vətən müharibəsi şəhidlərinə və qazılarımıza həsr edirəm".

77 kq çəki dərəcəsinə yarışan Sənən Süleymanov iranlı Amin Kaviyaninejadə (4:0) və tunisli Lamjed Maafiya (4:3) qalib gələrək finala yüksəldi. Qızıl medal uğrunda qırğızıstanlı Akjol Mahmudovla qarşılaşan güləşçimiz uduzaraq "Konya-2021"i gümüş medalla başa vurub.

Kişilərdən Məhəmməd Əhmədov (87 kq) B qrupunda ilk görüşdə cəmi 26 saniyəyə tacikistanlı Bəxtəvər Həsənovu 8:0 hesabıyla məğlub edib. Təmsilçimiz daha sonra qırğızıstanlı Atabəy Azisbəyevə sonuncu xal prinsipinə əsasən (3:3) məğlub olub. Yarımfinalda isə özbəkistanlı Jalqasbay Berdimuratova 0:8 hesabı ilə uduzan Məhəmməd bürünc medal üçün qırğızıstanlı Atabek Azisbekovla qarşılaşıb. Görüşdə uduzan güləşçimiz İslamiadana medalsız başa vurub.

130 kq çəki dərəcəsinə yarışan Sabah Şəriət B qrupunda ilk görüşdə özbəkistanlı Muminə Abdullayevə 4:1, daha sonra qazaxıstanlı Anton Savenkoya 5:1 hesabı ilə qalib gələrək qrup lideri kimi yarımfinaletməyə yüksəlib. Yarımfinalda türkiyəli Osman Yıldırım 1:3 hesabıyla məğlub olan Sabah bürünc medal üçün qazaxıstanlı Anton Savenko ilə güləşib və bu görüşdən qalib ayrılıb.

Gimnastlardan "qızıl" nəticə

Azərbaycan Türkiyənin Konya şəhərində keçirilən V İslam Həmrəyliyi Oyunlarında növbəti qızıl medalı qazanıb. Belə ki, Zöhrə Ağamirova, Alina Gözəlova və İlonə Zeynalovadan ibarət Azərbaycan komandası 4 hərəkətin cəmində 252.300 xal toplayaraq yekun sıralamada birinci olub. Bu, ölkəmizin İslamiadada qazandığı 11-ci qızıl medalıdır.

Güllü Ağalarzadə, Ləman Əlimuradova, Kamilla Əliyeva, Zeynəb Hümmətova, Yelizaveta Luzan və Darya Sorokinadan ibarət bədii gimnastika üzrə qrup hərəkətləri komandası V İslamiadana çoxnövlüklük yarışlarında da qızıl medal qazanıb.

Qrup hərəkətləri komandasının 3 lent və 2 topla çıxışı 32,750, 5 halqa ilə proqramı isə 29,950 xalla qiymətləndirilib. İki çıxışın cəmində 62,700 xal toplayan qrup hərəkətləri komandası fəxri kürsünün ən yüksək pilləsinə qalxıb.

Özbəkistan 62,550 xalla gümüş, Qazaxıstan isə 53,750 xalla bürünc medala sahib olub.

Qadın həndbolçularımız finalda

Həndbolçu qadınlardan ibarət Azərbaycan milli komandası Türkiyənin Konya şəhərində keçirilən V İslam Həmrəyliyi Oyunlarında finala yüksəlib. Seçkulu Beynəlxalq İdman və Konqres Mərkəzində təşkil olunmuş yarımfinaletmə görüşündə rəqib Özbəkistan millisi olub.

Matçın ilk yarısı Azərbaycan millisinin üstünlüyü ilə tamamlanıb - 19:13. Fasilədən sonra da üstünlüyünü əldən verməyən Slavişa Ristiçeviçin baş məşqçi olduğu kollektiv son da meydanı böyük hesablı qələbə ilə tərk edib - 40:27.

Qeyd edək ki, Azərbaycan millisi finalda Türkiyə ilə qarşılaşacaq. Təşkilatçı ölkə yığması yarımfinalda Kameruna qalib gəlib - 34:23.

Aerobika gimnastlarımız finalda

Türkiyənin Konya şəhərində keçirilən V İslam Həmrəyliyi Oyunlarında aerobika gimnastikası üzrə təsnifat mərhələsi başa çatıb.

Azərbaycan yığmasının üzvləri Vladimir Dolmatov (təsnifat mərhələsi 1-ci yer) və Mədinə Mustafayeva (təsnifat mərhələsi 2-ci yer) fərdi proqram ilə yanaşı, qarışıq cütlük (təsnifat mərhələsi 2-ci yer) kateqoriyasında final mərhələsinə vəsiqə qazanıblar.

M.Mustafayeva, V.Dolmatov və Xoşqədəm Quliyeva üçlük proqramında (təsnifat mərhələsi 2-ci yer) da finala adlayıb.

Qeyd edək ki, aerobika gimnastikası üzrə final mərhələsi bu gün keçiriləcək.

"Türkiyə bizim üçün layiqli rəqibdir"

"Biz bu gün komanda oyunu nümayiş etdirdik. Sonadək oynadıq".

Bunu Türkiyədə keçirilən V İslam Həmrəyliyi Oyunlarında qadın həndbolu üzrə milli komandalardan yarımfinaletmə görüşündə Özbəkistan millisinə 40:27 hesabı ilə qalib gəlmiş Azərbaycan yığmasının kapitanı Rəna Həsənova deyib.

O, bu gün meydan sahibi Türkiyə ilə keçiriləcək matç haqqında bunları deyib: "Türkiyə ilə finalda sonadək oynayaçağıq. Onlar bizim üçün çox layiqli rəqibdir. Çox maraqlı qarşılaşma olacağını düşünürəm".

Kişi voleybolçularımız yarımfinalda

Kişi voleybolçulardan ibarət Azərbaycan millisi Türkiyənin Konya şəhərində keçirilən V İslam Həmrəyliyi Oyunlarının yarımfinaletmə mərhələsinə yüksəlib.

Qrup mərhələsi çərçivəsində seçmə Mərkəz yığması ilə qarşılaşıb. Qarşılaşma Azərbaycan millisinin qələbəsi ilə yekunlaşıb - 3:1.

Beləliklə, qrupu 6 xalla 2-ci pillədə tamamlayan Azərbaycan millisi yarımfinala yüksəlib. Kamerun isə 7 xalla qrup birincisi olub.

"Bildiyiniz kimi, qrupda qarşılaşıb uduzduğumuz Kamerun millisi də çox güclü

rəqib idi. Onlar həqiqətən də həm taktiki, həm də fiziki baxımdan bizdən fərqli komanda idilər". Bunu Azərbaycan millisinin üzvü Vüqar Bayramov deyib. O, Mərkəzin bu il Afrikanın gümüş medalçısı olduğunu bildirib: "Mərkəz millisi dəfələrlə Afrika çempionu

olub. Bu il Afrika ikinciliyi əldə etmişdilər. Bizim üçün çətin oyun idi. Ancaq əlimizdən gələni ortaya qoyub, komanda oyunu göstərdik. Çox çətin oldu, amma qələbə qazandıq. Yarımfinala çıxmaq üçün 3:1 hesablı qələbə lazım idi. Biz də bunu bacardıq".

Möhtəşəm qələbə

Kişilərdən ibarət 3x3 basketbol növü üzrə yığma komandamız İslam Həmrəyliyi Oyunlarında ikinci qələbəsini qazandı.

V İslam Həmrəyliyi Oyunlarında "C" qrupunda qərarlaşan millimizin qrupdakı 2-ci rəqibi Türkiyə seçməsi olub. Amil Həməzəyev, Zaur Paşayev, Orxan Aydın və Endar Polad-xanlıdan ibarət 3x3 basketbol yığmamız görüşə sürətli start verib və yekunda turnirin əsas favorit üzərində 21-12 hesablı qələbə qazanıb.

Qeyd edək ki, yığmamız qrupdakı növbəti oyunlarını avqustun 15-də Mərkəz və Qabon milli komandalarına qarşı keçirəcək.

Hazırladı: Elçin CƏFƏROV, "Azərbaycan"

Sağlıq olsun

"Qarpız kəsdim bal kimi"

Yay mövsümünün sulu və ləzzətli giləmeyvəsi qarpız zəngin vitamin və mineral tərkibinə görə sağlamlığa da olduqca faydalıdır. Təxminən 90 faiz sudan ibarət olması səbəbindən qızmar istilərdə orqanizmin su ehtiyacını ödəyən qarpız həzmi asanlaşdırır, ürək və göz sağlamlığını qoruyur, xolesterolu aşağı salır, orqanizmdə iltihabı azaldır. Kifayət qədər maye istehlak etmək qan dövranı, dəri sağlamlığı və həzm üçün vacibdir. Bu baxımdan qarpız həmçinin bədən istiliyini, orqan və oynaq funksiyalarını və maddələr mübadiləsini tənzimləməyə kömək edir.

İdmandan sonra özəl ağrıları aradan qaldıran qarpız sidikqovucu olduğu üçün böyrək problemi olan insanlara da çox faydalıdır. Zəngin kimyəvi tərkibi sayəsində qaraciyərdə mübadilə prosesini stimullaşdırır, ödin tərkibini yaxşılaşdırır, öd kisəsi və kanalda daşların omele gəlməsinin qarşısını alır və kalorisi az olan bu ləzzətli giləmeyvə zəngin vitamin və mineral tərkibi sayəsində iltihabı və ödəmi azaldan xüsusiyyətə malikdir.

Xərçənglə savaşı

Giləmeyvənin tərkibindəki likopen sümük sağlamlığına qoruyucu təsir göstərir. Yaşa bağlı olaraq artan osteoporozun qarşısını almaq üçün tövbü üsul hesab edilir. Qarpız həmçinin bu maddə sayəsində xərçəngə səbəb olan toxuma zədələnməsinin qarşısını almaqda mühüm rol oynayır, qida borusu, prostat, mədə, süd vəziləri, madaaltı vəz və digər xərçəng növləri ilə savaşı. Bu giləmeyvə həmçinin içərisindəki xeyli miqdarda fol turşusuna görə qan azlığı və demir defisitli anemiya zamanı tövsiyə olunur.

Lif qaynağı hesab olunan qarpız mədə və bağırsağ sistemini tənzimləyir, qəbizlik və həzmizlik kimi problemlərə kömək edir, yüksək miqdarda antioksidant xüsusiyyətləri sayəsində zərərli toksinlərin bədəndə vəzə biləcəyi zərərini qarşısını alır, beyin sağlamlığını, uzunmüddətli yaddaş qorumağa yardımçı olur.

Tərkibindəki vitaminlər sağlamlıq dərini dəstəkləyir. Vitamin C dərinin elastik və saçları gücləndirən bir protein olan kollagenin istehsalını artırır, vitamin A isə dəri hüceyrələrinin formalaşmasına və bərpasına kömək edir. Bundan əlavə, qarpız dərinin günəş şüalarının qoruma xüsusiyyətinə də malikdir. Qarpız aşağı kalorili və bol su tərkibi ilə arıqlamağa və sağlamlıq çəkini qorumağa da yardım edir. Hamiləlik dövründə də qarpızın faydaları çoxdur və buna görə də gələcək analara ondan istifadə etmək tövsiyə olunur. Hamiləlikdə tez-tez gəlinən mədə yanması kimi problemlərə yaxşı təsir edən qarpız ol və ayaqların şişməsinə də qarşısını alır, səhərlər daha çox rast gəlinən ürəkbulanma və özəl krampları azaldır.

Qarpız suyu arıqlama prosesini müsbət şəkildə dəstəkləyir. Qarpız suyu bədəndə yağ yığılmasının qarşısını alır və özəl funksiyasını qorumaq üçün vacib bir mineraldir. 1 ovuc qarpız toxumu gündünlük ehtiyacınız olan maqneziumun 5 faizini qarşılaya bilər. Doymamış yağ turşuları isə orqanizmə lazım olan enerji verir və özünü daim həlsiz, yorğun hiss edənler üçün dərman təsiri göstərir. Pis xolesterinlə mübarizə aparın tumlar şəkərli diabetdən damar xəstəliklərinə qədər bir çox ciddi xəstəliklərə tutulma riskini azaldır, mövcud xəstəliklərin sağalma prosesini sürətləndirir.

Şəfali tumlar

Qarpızın tumlarını tam bir şəfa deposu adlandırmaq olar. Qidalı və aşağı kalorili tumlar vitamin və minerallarla zəngin olduğu üçün immuniteti dəstəkləyir, ürək və sümük sağlamlığını qoruyur. Tərkibində çoxlu doymamış yağ turşuları, vitamin B kompleks və yüksək miqdarda maqnezium var. Maqnezium sinir və özəl funksiyasını qorumaq üçün vacib bir mineraldir. 1 ovuc qarpız toxumu gündünlük ehtiyacınız olan maqneziumun 5 faizini qarşılaya bilər. Doymamış yağ turşuları isə orqanizmə lazım olan enerji verir və özünü daim həlsiz, yorğun hiss edənler üçün dərman təsiri göstərir. Pis xolesterinlə mübarizə aparın tumlar şəkərli diabetdən damar xəstəliklərinə qədər bir çox ciddi xəstəliklərə tutulma riskini azaldır, mövcud xəstəliklərin sağalma prosesini sürətləndirir.

Qarpız tumundan alınan yağ və tumlardan hazırlanan çay saçları sağlamlıqdır. Qarpız tumu yağını saç dərindən saçın uclarına qədər çəkib, bir müddət gözləyin və sonra yuyun. Bu təbii 15 gündən bir etməklə daha güclü və parlaq saçlara sahib ola bilərsiniz. Eləcə də qarpız tumlarını suda qaynadıb saçınızı yuyarkən, bu sudan istifadə edərkən mükəmməl nəticə əldə edə bilərsiniz.

Qarpız yemək hansı halda zərərli

Qarpızın tərkibində yüksək miqdarda kalium olduğu üçün şiddətli hiperkalemiya olan insanlar (qanda çox kalium) gündə bir dilimdən çox qarpız istehlak etməməlidirlər. Qarpızın həddindən artıq qəbulu nizamsız ürək döyüntülərinə və digər ürək-damar problemlərinə səbəb ola bilər.

Eyni zamanda çox qarpız yemək şişkinlik, ishal kimi həzm problemləri yaradır. Yüksək qlisemik indeksə malik olduğu üçün qan şəkərinə də yüksəldə bilər. Diabet xəstələrinin qan şəkərinin səviyyəsini və istehlak etdikləri qidalarnın qlisemik indeksini izləmək son dərəcə vacibdir. Qlisemik indeks 70-dən yuxarı olan qidalar diabet xəstələri üçün tövsiyə edilmir. Qarpızın qlisemik indeksi 72-dir ki, bu da yüksək göstəricidir. Buna görə də şəkər xəstələri qarpız çox kiçik miqdarda yeməlidirlər.

Qarpız haqqında maraqlı faktlar

Ruhu bəsləməsi üçün kralların məzarına qoyulan qarpız

Məlumatlara görə, qarpız ilk dəfə Afrikanın cənubunda bitib və hazırda dünyada qarpızın 1200-dən çox növü olduğu qeyd olunur. Misir heroqliflərinə görə, ilk qarpızın yetişdirilməsi isə təxminən 5000 il öncə baş verib. Keçmişdə Misirdə ölmə kralların məzarlarına ruhlarını bəsləməsi məqsədilə qarpız qoyulmuşdur.

Qarpız növlərindən bəzilərinin çəkisi 90 kiloqramı ötür. Dünyanın ən ağır qarpızı isə 159 kiloqram olmaqla Ginnesin Rekordlar kitabına düşüb. Dünyada 90-dan çox ölkədə qarpız yetişdirilsə də, ən çox qarpız istehlak edən ölkə Çindir. İstehsalat görə ikinci sırada Türkiyə yer alır.

Qarpız muzeyi

Dünyada yeganə Qarpız muzeyi Çinin paytaxtı Pekin şəhərində yerləşir. Muzeydə 600-dən çox qarpız və yeməş növləri, qarpız və yeməşlərin şəkilləri saxlanılır. Nümayiş etdirilən eksponatlar isə haqiqi deyil, süni materialdan hazırlanıb. 2002-ci ildə yaradılan muzey 4000 kvadratmetr ərazini əhatə edir. Muzeydə qarpızın tarixindən tutmuş dünyadakı müxtəlif qarpız növləri, onların böyümə üsulları, Çinin qarpız mədəniyyətinə qədər məlumatlar var.

Müasir muzey bol neon işıqlandırma ilə əhatə olunub. Bazar ertəsinə cümə gününə qədər işləyən muzeydəki eksponatların heç birinin ingiliscə dilində altyazısı yoxdur. Muzeydə bir sıra qarpız növlərinin yetişdirildiyi açıq sərhi sahəsi də mövcuddur.

Qarpız mədəniyyətini təbliğ etmək və qarpız sənayesinin sürətli inkişafını təşviq etmək üçün 1 milyon 200 min yuandan çox sərmayə ilə ərsəyə gələn muzeyin memarlığı göz oxşayır. "Uçan qarpız" adlandırılan dizayn motivi Daxingdə qarpızın artan istehlalını simvollaşdırır. Əsas binadan konarda Çin qarpızının istehlak tarixini əks etdirən relyeflər də var. Muzeyi ziyarət etmək üçün ən ideal vaxt yay ayları hesab olunur, çünki bu zaman ziyarətçilər nainki qarpız becərilməsi haqqında daha çox məlumat əldə edə, həm də dünya ölkələrinin müxtəlif növ qarpızlarının dadına baxa bilərlər.

Qarpız festivalları

Uzun illərdə dünyanın müxtəlif ölkələrində qarpız festivalları keçirilir. Xüsusilə Çin və ABŞ bu baxımdan daha məşhurdur. ABŞ-ın müxtəlif ştatlarında, xüsusən cənubunda demək olar ki, hər il belə meyvə bayramları keçirilir. Bu festivallar müəyyən əlamətlərinə görə seçilir. Bəzilərində dünyanın ən böyük, bəzilərində ən şirin qarpız uğrunda yarışlar gedir. Məsələn, Nyu-Orleanda Caz festivalının birinci günü "qurban verilən qarpız" artıq ənənəyə çevrilib. Eyni zamanda Florida ştatında hər il "Qarpız kraliçası" seçilir. "Qarpız kraliçası" qarpız sənayesinin sözcüsü kimi ABŞ və Kanada şəhərlərinə səfərlər edir.

İranda da qarpız xüsusi önəm verilir. Belə ki, çillə gecəsi kimi qeyd olunan bayram günü qarpız xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Hər ilin ən uzun gecəsi ailə yığırsız, birlikdə şam yeməyi yeyir. Yayda becərilmiş qarpızlar xüsusilə çillə gecəsi üçün saxlanılır. Bəzilərini inanır ki, çillə gecəsi qarpız yeyən adam yay aylarında sağlamlıq olacaq, istidən qoruna biləcək.

Çinin Daxing bölgəsində hər il may ayında keçirilən qarpız festivalında ən dadlı, ən şirin və ən gözəl qarpızlar uğrunda yarışmalar keçirilir. Pekinin cənubunda yerləşən Daxing ərazisində "qarpız şəhəri" kimi tanınan Xigua bu festivala evsahibidir. Festival iyula qədər davam edir.

1995-ci ildən bəri hər il avqust ayında Macarıstanda da qarpız həsr olunan festival keçirilir. Macarıstanda keçirilən festival yarışlarında ən yaxşı notu əldə edən adam "Qarpız conqavori" seçilir. Yarışlar arasında jonqlyorluq, qarpızın yayılması və qarpızın çəkisini tapmaq yer alır.

Azərbaycanda isə qarpız festivalı ilk dəfə 2016-cı ildə Sabirabadda keçirilib. Festivalda qarpız üzərində "Bədi oyma sənəti"ndən nümunələr, qarpızdan hazırlanan mürəbbə, kompot, turşu, şorbot, konzerv, salat, kokteyl, şirniyyatlar, qarpız dondurması, qarpızdan hazırlanmış qəlyan, qarpız kababı, qarpız sendviçi, qarpızdan çəkilmiş araq, qarpızlı soyuq çay, qurudulmuş qarpız tumlarından dəmlənmiş isti çay nümayiş etdirilib.

4 min dollardan baha satılan qaraqabıqlı qarpız

Qarpızla bağlı son maraqlı məlumatlardan biri isə Yaponiyanın şimalındakı Hokkaydo adasında yetişdirilən "Densuke" qarpızının 600 min yenə satılmasıdır.

Qara qabığı ilə seçilən qarpızla ötən il mövsümündə 750 min yenə alıcı çıxdığı bildirilir. Satıcılar bu il ölkə daxilində 55 min qarpız satmağı planlaşdırırlar. Hər il qiyməti 6 min dollara yaxın olan bu qarpızın pandemiyə dövründə ucuzlaşdığı qeyd olunur. Çoxsulu və şirin olması ilə seçilən giləmeyvənin hər il mövsümündə hərərci keçirilir.

Hazırladılar:

Yasəmən MUSAYEVA,
Əsmər QARDAŞXANOVA,
"Azərbaycan"

OXUCULARIN NƏZƏRİNƏ! "AZƏRBAYCAN"

qəzetinə 2022-ci il üçün
abunə yazılışı kampaniyası davam edir!

Abunə respublikanın bütün poçt şöbələri tərəfindən aparılır.

Eyni zamanda aşağıda göstərilən mətbuatçıyı qurumlarına müraciət edə bilərsiniz:

"Azərpoçt" MMC	(012) 598-49-55, (051) 225-02-13
"Qaya" firması	(012) 566-77-80, (050) 214-40-53
"Region Press" MMC	(055) 316-79-01, (050) 316-79-01
"Səma-M" MMC	(012) 594-09-59
"Ziya" LTD	(012) 497-76-96, (050) 306-77-22
"Pressinform" MMC	(012) 598-49-52, (070) 340-01-00
"City press" MMC	(055) 819-09-26

1 illik
124,80 (yüz iyirmi dörd manat səksən qəpik) manat

6 aylıq
62,40 (altmış iki manat qırx qəpik) manat

3 aylıq
31,20 (otuz bir manat iyirmi qəpik) manat

Hörmətli oxucular!

Abunə ilə bağlı hər hansı bir problemlə
üzlaşsəniz, redaksiyaya (012) 539-59-33 nömrəli
telefonla zəng vura bilərsiniz.

ABUNƏ YAZILMAĞA TƏLƏSİN!

Qlobal istiləşmə Avropanı çökdürür

Hər bölgə misli görünməmiş quraqlıqdan özünəməxsus şəkildə əziyyət çəkir

Son illərdə dünya ictimaiyyətinin diqqətini cəlb edən əsas problemlərdən biri də global istiləşmə və iqlim dəyişikliyi. Mütəxəssislər bunun əsas səbəbini atmosferə atılan tullantıların və karbon qazlarının artması ilə əlaqələndirirlər. Belə bir şəraitdə iqlim dəyişikliyi təmamilə tövbü bir prosesdir. Amma bu prosesin yaxın gələcəkdə necə davam edəcəyi dəqiq bəlli deyil.

Hələlik istiləşmə meyilləri artmaqdadır. Bunun qarşısını almaq üçün ilk növbədə karbohidrogen ehtiyatlarının istehlakının azaldılması məqsəduyğun hesab edilir.

Avropada rekord quraqlıq ciddi fəsadlar yaradır. Fransa vəziyyətə nəzarət etmək üçün böhran qərargahı çağırır, İspaniya artıq məhsul qıtlığına hazırlaşır, Hollandiyada bəndlər xilas edilir, Almaniyanın bəzi bölgələrində həddindən artıq quraqlıqla bağlı xəbərdarlıq edilir.

Hər bölgə misli görünməmiş quraqlıqdan özünəməxsus şəkildə əziyyət çəkir. Hardasa meşələr yanır, başqa yerlərdə isə böyük ərəzilər su basması təhlükəsi ilə üzülür.

Fransa: Atom elektrik stansiyalarını soyutmaq olmur

Fransanın cənub-qərbində yangınlar minlərlə insanı evlərinə tərk edərək isti və quraqlıqdan daha az ziyan çəkən bölgələrə köçməyə məcbur edib. İnformasiya agentlikləri xəbər verir ki, alovlar artıq 11 min futbol meydanı qədər böyüklükdəki ərazini bürüyüb. Fransada indiyə qədər yaşanan ən uzunmüddətli quraqlıq səbəbindən hökumət ölkədə içməli su ilə bağlı vəziyyətə nəzarət edəcək böhran qərargahı yaradıb.

Meşələr yanır, əkinlər quruyur, enerji təchizatında problemlər yaranır. Heyvanları və bitkiləri qorumaq üçün bəzi atom elektrik stansiyalarına reaktorları soyutmaq üçün əhəmiyyətli dərəcədə isinmiş çay suyundan istifadə etməyə icazə verilmir. Çünki istifadə edildikdən sonra su yenidən çaya axıdılır və atılan suyun temperaturu reaktorların soyudulması prosesində övələndikdən daha yüksək olduğundan ətraf mühitə zərər verir.

Noticədən elektrik stansiyaları nəzərdə tutulduğundan daha az elektrik enerjisi istehsal edir. Eyni zamanda nüvə enerjisinə nəzarət orqanları stansiyaların temperatur normalarının müəyyən dərəcədə aşmasına icazə veriblər.

İspaniya: Fermerlər fəlakətli dərəcədə aşağı məhsuldarlığa hazırlaşurlar

Aylarla yağmayan və rekord qıran istilərdən sonra Malaqa əyalətindəki Vinyuela su anbarı indi cəmi 12 faiz dolub və faktiki olaraq böyük gölməçəyə çevrilib. Bir neçə həftə əvvəl əkin sahələrini suvarmaq üçün su anbarından gələn suyun miqdarını minimuma endirmək məcburiyyətində qalan fermerlər vəziyyətin dramatik olduğunu deyirlər. Fəsadlar isə fəlakətlidir: su anbarının yaxınlığında Avropanın ən böyük avokado bağı var və bu həmişəyaşıl meyvə bitkisi indi susuz qalaraq məhv olur.

Bu mövsüm İspaniyada fermerlər üçün perspektivlər çox qaranlıqdır - onlar mənəvi və maddi cəhətdən məhsul qıtlığına hazırlaşmalıdırlar. Məsələn, zeytun yağı istehsalçıları adı məhsulun yalnız yarısını yığmağı gözləyirlər və bu qıtlıq Avropada artıq kifayət qədər baha başa gələn zeytun yağının qiymətinin artmasına səbəb olacaq.

Niderland: Quraqlıq torpağı dənizdən qoruyan bəndlərə ziyan vurur

İstidən və quraqlıqdan yaranan problemlərdən danışıqda çox vaxt cənub ölkələri yada düşür: İspaniya, Portuqaliya, Fransa, Yunanistan, İtaliya. Bununla belə, Avropanın şimal bölgələri də rekord isti və quraq yaylardan əziyyət çəkirlər.

Niderland əhalisinin üçdəikisi dəniz səviyyəsindən aşağıda olan bölgələrdə yaşayır. Torpağı sudan qorumaq üçün bəndlər və drenaj sistemləri olmasaydı,

Rotterdam və Amsterdam kimi şəhərlər su altında qalardı.

Bu yay heç bir böyük bənd qırılmadı. Ölkə səlahiyyətliləri ekstremal quraqlıq planı hazırlayıb və bəndləri yaxından izləyir, su təsərrüfatı işçiləri və könüllülər çatlara axtarırlar. Hər bir zədə düzəldilir. Əgər payız yağışları "bütün yaraları sağaltmaq" üçün kifayət etməsə, bəndlərə əlavə olaraq su tökmək lazım olacaq.

Əsasən kanallar və çaylar boyunca daxili ərazilərdə tikilmiş kiçik bəndlər xüsusilə qayıqlarla suvarılır. Ötən həftə Niderlandda yaşanan quraqlıqla əlaqədar fəvqəladə vəziyyət elan edilib. İndi əsas vəzifə həyatı əhəmiyyətli bəndlərin təhlükəsizliyini, ikinci yerdə əhalini kifayət qədər keyfiyyətli içməli su ilə təmin etməkdir.

Almaniya: Ağaclar quruyur, gəmiçilik əziyyət çəkir

"Helmqolts" adına Ətraf Mühitin Tədqiqatları Mərkəzinin məlumatına görə, Almaniyanın bəzi bölgələrində artıq ən yüksək quraqlıq hökmi sürür. "Wetter.de" saytı xəbər verir ki, bu yay 1881-ci ildə ölkədə hava qeydləri başlayandan bəri ən quraq yaydır. Hətta çox quraq keçən 2018-ci ilin yayını da üstələyir. Bu səbəbdən ağaclar quruyur.

Reyn çuvarında və Boden gölündə suyun qurumasına görə gəmiçilik də əziyyət çəkir.

Almaniyada yaxın günlər üçün hava proqnozu məyusedicidir.

Rizvan CƏFƏROV,
"Azərbaycan"

BAŞ REDAKTOR

Bəxtiyar
SADIQOV

Ünvan

AZ 1073, Bakı şəhəri,
Mətbuat prospekti,
529-cu məhəllə, IV mərtəbə
e-mail:
secretary@azerbaijan-news.az
az.reklam@mail.ru
azerbaijan-news@mail.ru
www.azerbaijan-news.az

Telefonlar

Qəbul otağı - 539-68-71,
Baş redaktor müavinləri - 538-86-86, 434-63-30,
539-72-39,
Məsul katib - 539-43-23,
Məsul katib müavinləri - 539-44-91,
Parlament və siyasət şöbəsi - 539-84-41, 539-21-00,
İqtisadiyyat şöbəsi - 538-42-32, 538-35-55,

Beynəlxalq həyat, idman
və informasiya şöbəsi - 539-63-82, 432-37-68
Humanitar siyasət şöbəsi - 538-56-60
İctimai əlaqələr şöbəsi - 539-49-20, 538-31-11,
Fotoillüstrasiya şöbəsi - 538-84-73,
Kompüter mərkəzi - 538-20-87,
Mühasibatlıq - 539-59-33

Qeydiyyat nömrəsi 1

"Azərbaycan" qəzetinin
kompüter mərkəzində
yığılıb səhifələnməsi,
"Azərbaycan Nəşriyyatı" MMC-də
çap edilmişdir

Rəsmi sənəd və çıxışlarda
söylənilənlərlə bərabər,
dərəcə üçün göndərilən digər
yazılarda fikirlər də
Azərbaycan dövlətinin
mənafeyinə uyğun gəlməlidir

Əlyazmalara cavab verilmir
və onlar geri qaytarılmır

Gündəlik
qəzet

Tiraj 6226
Sifariş 2216
Qiyməti 40 qəpik